

УДК 615.2:339.13(477)"2022/2025"

DOI <https://doi.org/10.32782/health-2026.1.16>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АСОРТИМЕНТУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ ПРЕПАРАТІВ ДИКЛОФЕНАКУ В УКРАЇНІ: ДИНАМІКА ЗМІН ЗА 2022 ТА 2025 РОКИ

Дронік Михайло Юрійович,

аспірант 2 року навчання за спеціальністю «Фармація, промислова фармація»
кафедра технології біологічно активних сполук, фармації та біотехнології
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: 0009-0003-8022-656X

Стасевич Марина Володимирівна,

доктор хімічних наук, професор
кафедра технології біологічно активних сполук, фармації та біотехнології
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: 0000-0001-5042-4133

Проблема адекватного знеболення залишається фундаментальним викликом для сучасної медицини, оскільки з больовим синдромом пов'язані до 90% усіх відомих захворювань. На тлі глобального зростання патологій опорно-рухового апарату, від яких страждають понад 1,7 мільярда людей, диклофенак впевнено утримує статус «золотого стандарту» серед нестероїдних протизапальних засобів завдяки оптимальному поєднанню клінічної ефективності та безпеки. Дане дослідження присвячене порівняльному аналізу асортименту препаратів диклофенаку на фармацевтичному ринку України в динаміці воєнного періоду 2022–2025 років. Результати порівняння свідчать, що станом на грудень 2025 року на ринку було представлено 90 торгових назв (ТН) монопрепаратів диклофенаку, що демонструє незначне скорочення асортименту порівняно з 95 позиціями у 2022 році. У структурі лікарських форм (ЛФ) домінують засоби для місцевого застосування – гелі та емульгелі (30%), пероральні форми у вигляді таблеток (20%) та розчини для ін'єкцій (19%). Встановлено абсолютну перевагу натрієвої солі диклофенаку як діючої речовини, що використовується у 91% препаратів, тоді як діетиламінова та калієва солі займають вузькі ніші. Серед вітчизняних виробників лідерами за охопленням різних лікарських форм визначено компанії «Здоров'я» та «Хімфармзавод «Червона Зірка». Окрему увагу приділено комбінованим засобам. Визначено, що ключовим викликом для національної фармацевтики залишається стратегічна залежність від імпорту субстанцій з Індії та Китаю. Перспективним вектором розвитку визначено розширення виробництва вітчизняних активних фармацевтичних інгредієнтів та освоєння високотехнологічних ніш із низькою конкуренцією, зокрема трансдермальних терапевтичних систем та спреїв, що дозволить зміцнити лікарську безпеку держави.

Ключові слова: аналіз фармацевтичного ринку, диклофенак, комбінації диклофенаку, асортимент препаратів, торгова назва, лікарська форма.

Mykhailo Dronik, Maryna Stasevych. Comparative analysis of the assortment of the pharmaceutical market of diclofenac preparations in Ukraine: dynamics of changes for 2022 and 2025

The problem of adequate pain relief remains a fundamental challenge for modern medicine, as up to 90% of all known diseases are associated with pain syndrome. Against the backdrop of a global increase in musculoskeletal disorders, which affect more than 1.7 billion people, diclofenac confidently maintains its status as the "gold standard" among nonsteroidal anti-inflammatory drugs thanks to its optimal combination of clinical efficacy and safety. This study is devoted to a comparative analysis of the range of diclofenac preparations on the Ukrainian pharmaceutical market during the 2022–2025 war period. The results of the comparison show that as of December 2025, there were 90 trade names of diclofenac monopreparations on the market, a slight reduction from 95 in 2022. The structure of dosage forms is dominated by topical gels and emulsions (30%), oral tablets (20%), and injection solutions (19%). Sodium diclofenac salt has been established as the absolute leader among active ingredients, used in 91% of drugs, while diethylamine and potassium salts occupy narrow niches. Among domestic manufacturers, the pharmaceutical company «Zdorovyе» and PJSC «Chervona Zirka «Chemical & Pharmaceutical Plant are the leaders in terms of coverage of various dosage forms. Special attention is paid to combination products. It has been determined that the key challenge for the national pharmaceutical industry remains its strategic dependence on imports of substances from India and China. A promising vector for development has been identified as expanding domestic production of active pharmaceutical ingredients and developing high-tech niches with low competition, in particular transdermal therapeutic systems and sprays, which will strengthen the country's drug safety.

Key words: pharmaceutical market analysis, diclofenac, diclofenac combinations, range of drugs, trade name, dosage form.

Вступ. Біль (алгія) залишається фундаментальним викликом для систем охорони здоров'я в усьому світі, будучи найчастішою причиною звернення пацієнтів за медичною допомогою та призначення фармакоterapiї. Згідно з класифікацією та аналітичними звітами ВООЗ, з больовим синдромом тією чи іншою мірою пов'язані до 90% усіх відомих захворювань, що робить адекватне знеболення пріоритетним завданням медицини [1]. Дані, отримані в ході систематичного аналізу Global Burden of Disease (GBD), свідчать про безпрецедентний ріст захворюваності на патології опорно-рухового апарату (ОРА). Приблизно 1,71 мільярда людей у світі страждають від порушень кістково-м'язової системи [2]. Ця цифра відображає не лише старіння населення, а й зміну способу життя, урбанізацію та зростання факторів ризику, таких як ожиріння та гіподинамія. Хоча поширеність хворіб варіює залежно від вікової групи, географічного регіону та конкретного діагнозу, від них страждають люди будь-якого віку в усіх кутках планети. Статистичні дані показують, що близько 30% населення планети регулярно звертається до лікарів саме з проблемами ОРА, що створює колосальне навантаження на первинну ланку медичної допомоги та спеціалізовані ревматологічні служби [3, 4].

Аналіз тенденцій, проведений на основі даних GBD 2021 року та екстрапольований на майбутнє, демонструє тривожну динаміку. У період з 2021 по 2045–2050 роки прогнозується суттєве зростання поширеності основних нозологічних форм – остеоартриту (до 553,3 мільйонів випадків), болю у нижній частині спини (до 278,5 мільйонів випадків), ревматоїдного артрити (до майже 14 мільйонів випадків) та інших захворювань ОРА [2, 5]. За прогнозами, кількість випадків зростає на 115% у період з 2020 по 2050 рік, досягнувши показника у 1060 мільйонів [6]. Ці дані підкреслюють, що попит на ефективні анальгетичні та протизапальні засоби не лише не зменшиться, а й буде стабільно зростати протягом наступних десятиліть. Це вимагає від фармацевтичного ринку забезпечення стабільного доступу до перевірених препаратів, таких як диклофенак, які складають основу симптоматичної терапії.

Беззаперечним лідером серед усіх больових синдромів залишається біль у спині. Гострий біль у спині різної інтенсивності хоча б раз у житті відзначається практично у кожній людині. Тривожним є той факт, що у 15–20% пацієнтів гострий епізод трансформується у тривалий біль (до 2 місяців), а у 8–10% – переходить у хронічну

форму, що стає причиною тривалої непрацездатності та значних соціально-економічних втрат [7]. Наступними за поширеністю є болі в суглобах (артралгії) та м'язах плечового поясу, що корелює з глобальним зростанням поширеності остеоартриту [8].

Терапія больових синдромів, як у рамках комплексного, так і звичайного підходу, базується на використанні анальгетиків та нестероїдних протизапальних препаратів (НПЗП). Цей клас лікарських засобів (ЛЗ) залишається наріжним каменем у лікуванні захворювань опорно-рухового апарату. На цьому тлі особливе місце займає диклофенак. Відкритий на початку 70-х років ХХ століття, цей препарат по праву вважається «золотим стандартом» серед НПЗП за співвідношенням клінічної ефективності та частоти побічних реакцій [9]. Незважаючи на появу нових молекул та біологічних препаратів, диклофенак залишається одним із найбільш популярних засобів у світі і стабільно входить до топ-10 лікарських препаратів (ЛП), що найбільше продаються в багатьох країнах [10].

Диклофенак є похідною фенілоцтової кислоти і виступає одним із найпотужніших інгібіторів ЦОГ-1/ЦОГ-2. Крім інгібування простагландинів, виявлено інші механізми дії диклофенаку, які привертають увагу дослідників у всьому світі до його дослідження у лікуванні мікробних, ракових, вірусних та інших захворювань [11]. Диклофенак у формі натрієвої або калієвої солі (рис. 1, *a*) – це кристалічний порошок від жовтувато-білого до світло-бежевого кольору, який добре розчинний у воді, метанолі, розчинний в етанолі, практично нерозчинний у хлороформі. Солі диклофенаку діетиламінова (рис. 1, *б*) та еполамінова (рис. 1, *в*) більш ліпофільні, добре розчиняються в мацевих основах, що робить їх більш зручними для топічного використання. Саме через фізичні та хімічні властивості згаданих солей їх застосовують (рис. 1) як діючі речовини у ЛП. Крім того, вони допомагають повністю вивільнити диклофенак з лікарської форми (ЛФ) в організм людини, гарантуючи швидкість терапевтичного ефекту та його повноту [12].

Диклофенак натрію вперше було синтезовано у 1964 р., а з 1974 р. він широко використовується лікарями у всьому світі. З моменту його реєстрації як препарату лікування ним отримали понад 1 млрд людей. Спочатку він застосовувався головним чином у лікуванні ревматологічних захворювань, що вимагають вираженого протизапального та ефективного анальгетичного ефекту, але надалі

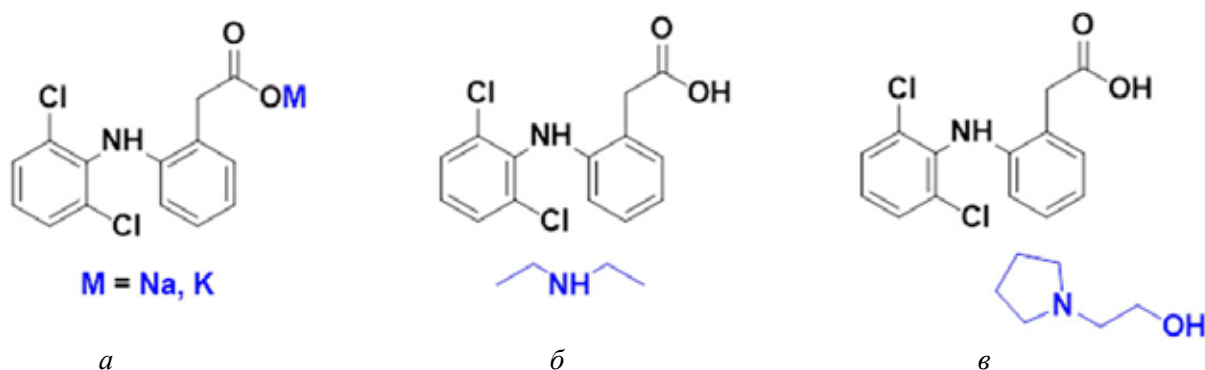

Рис. 1. Солі диклофенаку, які застосовуються як активні фармацевтичні інгредієнти (АФІ) лікарських засобів: натрію, калію (а), діетиламіну (б) та еполаміну (в)

область застосування диклофенаку суттєво розширилася, охопивши травматологію, спортивну медицину, неврологію, гінекологію та онкологію. Лікарі у разі виявлення больового синдрому різного ступеня важкості у пацієнта для короткотривалого застосування призначають у першу чергу диклофенак у різних ЛФ [13]. Дані глобального ринку підтверджують це лідерство: диклофенак є найбільш часто призначуваним НПЗП у світі, займаючи значну частку ринку як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються [14]. У 2024 році глобальний ринок НПЗП оцінювався приблизно у 22,58 млрд доларів США і, за прогнозами, досягне 31,29 млрд доларів до 2030 року, зростаючи з середньорічним темпом (CAGR) 5,66% [15]. Ринок препаратів диклофенаку також демонструє стабільне зростання. Зокрема, за оцінками, обсяг світового ринку диклофенаку становив 3,99 млрд доларів США у 2024 році [16]. Окремий сегмент трансдермальних пластирив з диклофенаком оцінювався у 3,76 млрд доларів у 2024 році та, як очікується, зросте до 3,88 млрд доларів у 2025 році. Це свідчить про зміщення вподобань пацієнтів у бік топічних форм, які мінімізують системні побічні ефекти [17]. Також цікавим є той факт, що у багатьох країнах з низьким та середнім рівнем доходу диклофенак займає домінуючу позицію, іноді охоплюючи близько 30% всього ринку НПЗП, випереджаючи ібупрофен та напроксен [18].

Розвиток фармацевтичного ринку України у 2022–2026 роках відбувається під впливом безпрецедентних викликів воєнного часу, економічної нестабільності, демографічних зрушень, інфляції та зниження купівельної спроможності населення. У цій ситуації аналіз доступності та асортименту базових препаратів, таких як диклофенак, набув критичного соціального значення. Це продиктувало необхідність зміщення фокусу

дослідження з простого аналізу асортименту ЛЗ, який було проведено нами у 2022 році [19, 20], на оцінку економічної доступності та структурних змін споживання у 2025 році в умовах війни.

Мета та завдання

Метою роботи є здійснення комплексного порівняльного аналізу асортименту фармацевтичного ринку України препаратів групи диклофенаку та його комбінацій у динаміці за 2022 та 2025 роки для визначення структурних змін, оцінки доступності ЛЗ в умовах воєнного стану та обґрунтування перспективних векторів розвитку вітчизняної фармацевтичної індустрії. Завданнями роботи були дослідити асортимент препаратів диклофенаку на фармацевтичному ринку України, ідентифікувати основних виробників препаратів серед вітчизняних та іноземних компаній, визначити перспективні ніші для розробки та виробництва нових препаратів.

Матеріали та методи досліджень. Дослідження асортименту фармацевтичного ринку України монопрепаратів групи M01A B05 та комбінацій диклофенаку груп M02A A65**, M01A B55, M01BX, M02AA, M02AA15 були проведені на основі даних, отриманих з Державного реєстру лікарських засобів України [21], онлайн довідника «Компендіум» [12] та довідково-інформаційної онлайн платформи Tabletki.ua [22]. Одержані дані з інформаційних систем були опрацьовані з використанням методів систематизації, маркетингового аналізу, порівняння та узагальнення.

Результати досліджень та їх обговорення. Порівняння результатів аналізу асортименту препаратів диклофенаку у 2022 та 2025 років показав, що він залишається представленим широким спектром торгових назв (ТН) (як вітчизняних, так і імпортованих, наприклад, «Диклоберл», «Олфен», «Вольтарен»), а також зберігає свої позиції як базовий препарат, особливо у госпітальному

секторі та серед пацієнтів старшої вікової групи завдяки своїй ціновій доступності та перевіреним ефективності [23].

Встановлено, що станом на грудень 2025 року на фармацевтичному ринку України було представлено 90 ТН (табл. 1) монопрепаратів на основі диклофенаку під АТС-кодом M01A B05 (у 2022 році їх було 95 ТН [19, 20]). Згідно з проаналізованими даними, диклофенак зберіг свою доступність у різних ЛФ: таблетки, капсули, розчини для ін'єкцій, супозиторії, гелі, пластирі, спреї та очні краплі, що дозволяє індивідуалізувати лікування для різноманітних клінічних потреб.

Аналіз перших трьох лідируючих ЛФ за країнами-виробниками на фармацевтичному ринку України виглядає наступним чином. Для (емуль) гелів основними країнами-виробниками є: Індія (Kusum Healthcare Pvt. Ltd.), Німеччина (Salutas Pharma GmbH, Merkle GmbH, Mibe GmbH Arzneimittel), Сербія (Hemofarm AD), Румунія (Antibiotice S.A., K.O., Slavia Pharm S.R.L.), Швейцарія та Італія (Haleon CH S.a.r.l. та Haleon Italy Manufacturing S.r.l.). Таблетки виробляють у Туреччині (Novartis Sağlık Gıda ve Tarım Ürünleri, World

Medicine İlaç San. ve Tic. A.Ş.), Німеччині (Salutas Pharma GmbH, Hennig Arzneimittel GmbH), Польщі (Lek S.A.), Індії (Unique Pharmaceutical Laboratories, Genom Biotech), Швейцарії (Acino Pharma AG). Виробниками розчинів для ін'єкцій є: Кіпр (Medochemie Ltd.), Словенія (LEK d.d., KRKA d.d.), Італія (A. Menarini Manufacturing Logistics and Services S.r.l., Alfisigma S.p.A.), Греція (DEMO Pharmaceuticals S.A., Bros Ltd.), Німеччина (Merkle GmbH), Сербія (Hemofarm AD).

Основними ЛФ, які представлені на ринку українськими виробниками, є гелі, таблетки, розчини для ін'єкцій, супозиторії, капсули та спреї. Згідно з даними наданої таблиці, виробниками ЛЗ з діючою речовиною диклофенаком серед вітчизняних підприємств є: гелів – ПрАТ "Фітофарм", ПАТ "НВЦ "Борщагівський ХФЗ", ПрАТ "Хімфармзавод "Червона Зірка", ПрАТ ФФ "Віола", АТ "Лубнифарм", ТОВ ФК "Здоров'я"; розчинів для ін'єкцій – АТ "Лубнифарм", ПАТ "Лекхім-Харків", ТОВ "Біолік Фарма", ПрАТ "ФФ "Дарниця", ТОВ ФК "Здоров'я", АТ "Галичфарм" (у кооперації); таблеток – ПрАТ "Хімфармзавод "Червона Зірка", ПрАТ "ФФ "Дарниця", ПрАТ "Технолог", АТ "Вітаміни", ТОВ ФК "Здоров'я",

Таблиця 1

Порівняльний аналіз асортименту препаратів диклофенаку на фармацевтичному ринку України у 2025 році

№ з/п	Торгова назва	Лікарська форма	Кількість виробників	
			закордонні	українські
1	АЛМІРАЛ, ВОЛЬТАРЕН, ДИКЛАК®, ДИКЛОБЕРЛ® N75, ДИКЛОДЕВ®, ДИКЛОФЕНАК НАТРІЮ, ДИКЛОФЕНАК-БІОЛІК, ДИКЛОФЕНАК-ДАРНИЦЯ, ДИКЛОФЕНАК-ЗДОРОВ'Я, ДИКЛОФЕНАК-ТЕВА, ЕВІНОПОН, ЕВІНОПОН-ВФ, КЛОДИФЕН, НАКЛОФЕН, ОЛФЕН® -75, РАПТЕН 75	розчин для ін'єкцій	11	6
2	ВОЛЬТАРЕН ЕМУЛЬГЕЛЬ, ВОЛЬТАРЕН ФОРТЕ	емульгель	3	-
3	АРТЕДЖА®-Д ГЕЛЬ, ДІКЛОСЕЙФ®, ДІКЛОСЕЙФ® ФОРТЕ, ДИКЛАК® ГЕЛЬ, ДИКЛАК® МАКС, ДИКЛАК® ЛІПОГЕЛЬ, ДИКЛОФЕН-ГЕЛЬ, ДИКЛОФЕНАК, ДИКЛОФЕНАК НАТРІЮ, ДИКЛОФЕНАК-ВІОЛА, ДИКЛОФЕНАК-ЗДОРОВ'Я, ДИКЛОФЕНАК-ЗДОРОВ'Я ФОРТЕ, ДИКЛОФЕНАК-ТЕВА ФОРТЕ 2%, ДОЛОКСЕН СТРОНГ, КЛАФЕН, КЛОБЕСИЛ, КЛОДИФЕН, ОЛФЕН® ГІДРОГЕЛЬ, ОЛФЕН® ФОРТЕ ГІДРОГЕЛЬ, РАПТЕН ГЕЛЬ, СОЛАКУТАН®	гель	13	11
4	АРГЕТТ ДУО, АРГЕТТ РАПІД, ДИКЛОБЕРЛ® РЕТАРД, ДИКЛОФЕНАК НАТРІЮ, НАКЛОФЕН ДУО, НАТРІЮ ДИКЛОФЕНАК-КВ, ОЛФЕН®-100 СР ДЕПОКАПС	капсули	5	2
5	АРГЕТТ СПРЕЙ, ДИКЛОФЕНАК-ЗДОРОВ'Я УЛЬТРА	спрей	1	1
6	ВОЛЬТАРЕН, ДІКЛОСЕЙФ®, ДИКЛОБЕРЛ®, ДИКЛОФЕНАК, ДИКЛОФЕНАК НАТРІЮ, ДИКЛОФЕНАК-ФАРМЕКС	супозиторії	7	3
7	ВОЛЬТАРЕН®, ВОЛЬТАРЕН® РАПІД, ДИКЛАК® ІD, ДИКЛОФЕНАК, ДИКЛОФЕНАК ЄВРО, ДИКЛОФЕНАК-ДАРНИЦЯ, ДОЛОКС РЕТАРД, ОЛФЕН®-50 ЛАКТАБ, ОРТОФЕН, ОРТОФЕН-ЗДОРОВ'Я, ОРТОФЕН-ЗДОРОВ'Я ФОРТЕ	таблетки	10	8
8	ВОЛЬТАРЕН ФОРТЕ 24 ГОДИНИ, ВОЛЬТАРЕН® ПЛАСТИР 24 ГОДИНИ, ОЛФЕН®	пластир	4	-
9	ДИКЛО-Ф, ДИФТАЛЬ®, КЛОДИФЕН, УНІКЛОФЕН	краплі очні	4	1

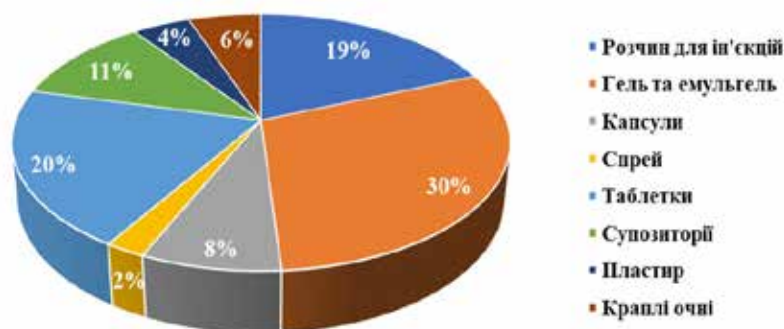

Рис. 2. Відсоткове співвідношення кожної ЛФ у загальній кількості ЛЗ диклофенаку групи M01A B05

ТОВ "Фармекс Груп"; супозиторіїв – ПАТ "Лекхім-Харків", ПАТ "Монофарм", ТОВ "Фармекс Груп"; капсул – ТОВ "ХФП "Здоров'я народу", АТ "Київський вітамінний завод"; спрею – ТОВ ФК "Здоров'я". Таким чином, лідерами українського ринку виробників за охопленням різних ЛФ є ТОВ "Фармацевтична компанія "Здоров'я" (гелі, розчини для ін'єкцій, таблетки, спреї) та ПрАТ "Хімфармзавод "Червона Зірка" (гелі, таблетки).

Згідно з даними, представленими у таблиці 1 та рисунку 1, станом на кінець 2025 року виявлено, що диклофенак найчастіше представлений у м'яких ЛФ для місцевого застосування – гелі (емульгелі) (27 ТН), що складають 30% від усього ринку. Також диклофенак поширений у таблетках для перорального застосування (18 ТН – 20%), розчинах для ін'єкцій (17 ТН – 19%), капсулах (7 ТН – 8%) та супозиторіях (10 ТН – 11%). Найменше на фармаринку України у грудні 2025 року диклофенак представлений у таких ЛФ, як спреї (2%), пластирі (4%) та очні краплі (6%). Якщо порівняти цей аналіз з аналізом фармацевтичного ринку станом на 2022 рік [19, 20], то можна відмітити такі особливості: частка гелів та емульгелів не змінилася, кількість таблеток для перораль-

ного застосування зменшилася на 6 найменувань ТН, кількість розчинів для ін'єкцій зросла на 2 ТН найменування. Щодо кількості ТН капсул та супозиторіїв відстежується зниження їх кількості на 1 найменування. Загальна частка ЛФ, таких як спреї, краплі та пластирі, піднялася з 7% до 12%, що демонструє поступовий розвиток даної ніші.

Дані, наведені у таблиці 2, демонструють, що на фармацевтичному ринку України станом на 2025 рік як діюча речовина домінує натрієва сіль диклофенаку (91% препаратів), яку можна зустріти в усіх ЛФ – від таблеток до пластирів, незалежно від країни виробництва. Діетиламінова сіль (7% препаратів), зазвичай, переважно використовується іноземними компаніями у виробництві гелів. Щодо калієвої солі (2% препаратів), то вона є нішевою для пероральних форм імпортового походження.

Варто зазначити, що для деяких лікарських засобів популярне залучення в виробництво двох чи більше компаній. Переважно, така практика стосується препаратів АРГЕТТ ДУО, АРГЕТТ РАПІД, ВОЛЬТАРЕН® ЕМУЛЬГЕЛЬ, ВОЛЬТАРЕН® ПЛАСТИР 24 ГОДИНИ, ВОЛЬТАРЕН® ФОРТЕ ДИКЛАК® ІD, ДИКЛОБЕРЛ® N75,

Таблиця 2

Аналіз співвідношення використання кожної солі диклофенаку у ЛФ на фармацевтичному ринку України у 2025 році

Сіль диклофенаку	ЛФ	Використання		Всього
		вітчизняне	іноземне	
диклофенак натрію	таблетки	8	8	16
	гель/емульгель	11	10	21
	розчин для ін'єкцій	6	11	17
	капсули	2	5	7
	супозиторії	3	7	10
	краплі очні	1	4	5
	пластир	-	4	4
	спрей	1	1	2
диклофенак діетиламіну	гель/емульгель	-	6	6
диклофенак калію	таблетки	-	2	2

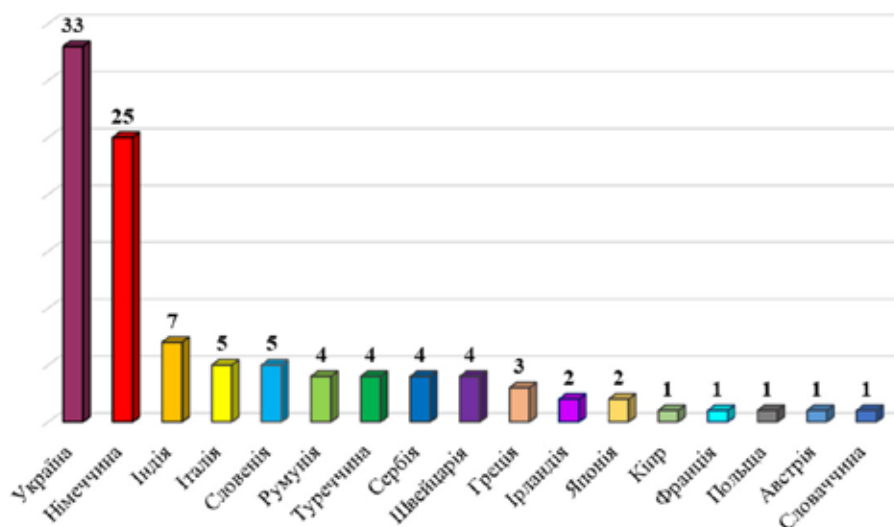

Рис. 3. Кількісне співвідношення ТН препаратів диклофенаку за країнами-виробниками

ДИКЛОБЕРЛ® РЕТАРД, ОЛФЕН®, ОЛФЕН® ФОРТЕ ГІДРОГЕЛЬ, ОЛФЕН®-100 СР ДЕПО-КАПС, ОЛФЕН®-50 ЛАКТАБ, РАПТЕН ГЕЛЬ. Щодо вітчизняних препаратів, то кооперація виробників зустрічається тільки для препарату ДИКЛОФЕНАК-ЗДОРОВ'Я ФОРТЕ, де сумісні зусилля докладають ТОВ "Фармацевтична компанія «Здоров'я» та ТОВ «Фармекс Груп». Таким чином, у порівнянні з 2022 роком [19, 20] асортимент ЛЗ спільного виробництва незначно розширився.

Ключовим викликом для української фармацевтики залишається залежність від імпорту субстанцій. Сировину для виробництва препаратів диклофенаку у вигляді натрієвої/діетиламінової солі згідно з даними Державного реєстру лікарських засобів України постачають переважно індійські (Aarti Drugs, Amoli Organics) та китайська (Henan Dongtai Pharm) компанії. Відсутність власного виробництва активної фармацевтичної субстанції створює стратегічну залежність та під-

вищує ризики у разі перебоїв поставок. Це особливо актуально в умовах нестабільних глобальних логістичних ланцюгів 2022–2025 років.

На наступному етапі нашого дослідження фармацевтичного ринку України препаратів диклофенаку було також повторно (у порівнянні з 2022 роком) проаналізовано комбінації диклофенаку з іншими діючими речовинами з груп M02A A65** Диклофенак, комбінації (табл. 3) та M01A B55 Диклофенак, комбінації (табл. 4). Встановлено, що загальна кількість ТН цих двох груп зменшилася з 15 до 13 ТН. Як видно з даних таблиці 4, комбінації диклофенаку у групі M02A A65** представлені 2 ТН у формі гелю, серед яких 1 вітчизняного виробництва. Слід відзначити, що для всіх комбінованих препаратів даної групи для виробництва використовується діетиламінова сіль диклофенаку (табл. 3). Порівняно з даними 2022 року [19, 20], у 2025 році ми спостерігаємо зменшення загальної кількості ТН комбінованих препаратів у групі M02A A65** на п'ять позицій.

Таблиця 3
Асортимент комбінованих препаратів, представлених у групі M02A A65** Диклофенак, комбінації

№ з/п	Найменування препарату	Сіль диклофенаку	ЛФ	Доза	Виробник, країна	Інші АФІ у препараті
1.	АЛЬГОЗАН®	діетиламінова	гель у вигляді тубу по 35 г	15 мг/г	ПрАТ "Хімфармзавод "Червона зірка", Україна	каштану насіння екстракт сухий
2.	ФЛАМІДЕЗ ГЕЛЬ	діетиламінова	гель у вигляді тубу по 20 г, 30 г, 40 г або 100 г	11,6 мг/г	Encube Ethicalz Pvt. Ltd., Індія	метилсаліцилат, левоментол

Аналіз комбінованих препаратів диклофенаку у групі M01A B55 показав, що 54% (6 ТН) таких композицій містять парацетамол (табл. 4), що дозволяє одночасно впливати на периферичні та центральні механізми болю, забезпечуючи більш комплексний анальгезуючий ефект. Встановлено, що у 10 ТН (91%) для виробництва використовується натрієва сіль диклофенаку. Переважаючою ЛФ у цій групі є таблетки (6 ТН – 54%). Порів-

няння з даними 2022 року [19, 20] показало, що на кінець 2025 року у групі M02A A65** відбулося збільшення кількості комбінованих препаратів диклофенаку з 8 до 11 ТН (табл. 4). Також визначено, що кількість комбінованих ЛЗ вітчизняного виробництва збільшилася на одну позицію.

Крім того, комбіновані препарати диклофенаку є представлені у групах M01BX Різні нестероїдні протизапальні/протиревматичні засоби в комбіна-

Таблиця 4

Асортимент комбінованих препаратів, представлених у групі M01A B55 Диклофенак, комбінації

№ з/п	Найменування препарату	Сіль диклофенаку	ЛФ	Доза	Виробник, країна	Інші АФІ у комбінації
1.	БОЛ-РАН®	натрію	таблетки	50 мг	Vafna Pharmaceuticals Ltd, Індія Vivimed Labs Limited, Індія	парацетамол
2.	ДИКЛАСЕЛ	натрію	розчин для ін'єкцій по 2 мл	18,75 мг/мл	ТОВ "Фармасел", Україна	лідоканіну гідрохлорид
3.	ДИКЛОКАІН	натрію	розчин для ін'єкцій по 2 мл	18,75 мг/мл	ТОВ "Фармацевтична компанія "Здоров'я", Україна	лідоканіну гідрохлорид
4.	ДОЛАРЕН®	натрію	таблетки	50 мг	Nabros Pharma Pvt. Ltd., Індія	парацетамол
5.	ДОЛОКСЕН	натрію	таблетки	50 мг	Indoco Remedies Limited, Індія	парацетамол
6.	ДУОДІКЛАЗА	натрію	капсули	75 мг	Swiss Caps GmbH (Відповідальний за випуск серії, первинне та вторинне пакування), Німеччина Temmler Ireland Ltd (Виробництво нерозфасованої продукції, контроль якості), Ірландія Eurofins Biopharma Product Testing Ireland Limited (Мікробіологічний контроль якості серії), Ірландія	омепразол
7.	НЕЙРОДИКЛОВІТ	натрію	капсули	50 мг	G.L. Pharma GmbH (виробник відповідальний за випуск продукту), Австрія	тіаміну гідрохлориду (вітамін В1), піридоксину гідрохлориду (вітамін В6), ціанокобаламіну (вітамін В12)
8.	ОЛФЕН® -75	натрію	розчин для ін'єкцій по 2 мл	37,5 мг/мл	Merkle GmbH, Німеччина	лідоканіну гідрохлорид
9.	ТИЛДА®	натрію	таблетки	50 мг	Genom Biotech, Індія	парацетамол, хлорзоксазон
10.	ФАНІГАН	натрію	таблетки	50 мг	Kusum Healthcare Pvt. Ltd., Індія	парацетамол
11.	ФЛАМІДЕЗ®	калію	таблетки	50 мг	Evertogen Life Sciences Limited, Індія Saga Lifesciences Limited, Індія	парацетамол, серратіопептидаза

ції з препаратами інших груп, M02AA Нестероїдні протизапальні препарати для місцевого застосування та її підгрупі M02AA15 Диклофенак, кожна з яких представлена двома ТН (табл. 5). Як видно

з даних таблиці, двома основними ЛФ серед цих груп є таблетки (2 ТН) та гель (4 ТН). При цьому лише для останньої ЛФ виробництво здійснюється двома вітчизняними виробниками.

Таблиця 5

Асортимент інших комбінованих препаратів диклофенаку, представлених на фармацевтичному ринку України у 2025 році

№ з/п	Найменування препарату, код АТС	Сіль диклофенаку	ЛФ	Доза	Виробник, країна	Інші АФІ у комбінації
1.	ПРОТЕКОН ФАСТ M01BX	калію	таблетки	50 мг	Evertogen Life Sciences Limited, Індія	глюкозаміну сульфат, хондроїтину сульфат натрію
2.	МОВЕКС® АКТИВ M01BX	калію	таблетки	50 мг	Сава Хелскеа Лтд, Індія Медітоп Фармасьютикал Лтд., Угорщина	глюкозаміну сульфат, хондроїтину сульфат натрію
3.	ДИКЛОФЕН-ГЕЛЬ M02AA	натрію	гель у вигляді тубу по 25 г	30 мг/г	ПАТ "Науково-виробничий центр "Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод", Україна	левоментол
4.	ФАНИГАН® ФАСТ M02AA	діетиламінова	гель у вигляді тубу по 30 г або 100 г	10 мг/г	Kusum Healthcare Pvt. Ltd., Індія	ментол, метилсаліцилат, олія льянна
5.	ДОЛАРЕН® M02AA15	діетиламінова	гель у вигляді тубу по 20 г або 50 г	11,6 мг/г	Nabros Pharma Pvt. Ltd., Індія	ментол, метилсаліцилат
6.	ДИКЛОСАН M02AA15	натрію	гель у вигляді тубу по 40 г	10 мг/г	АТ "Лубнифарм", Україна	кислота нікотинава

Висновки. Підсумовуючи проведене дослідження, можна зазначити, що на кінець 2025 року диклофенак залишається одним із ключових НПЗП на українському та світовому фармацевтичному ринку. Аналіз фармацевтичного ринку препаратів диклофенаку демонструє значну насиченість у сегментах твердих пероральних форм та м'яких ЛЗ, зокрема гелів. Оскільки сегменти твердих і м'яких форм є висококонкурентними та насиченими, перспективним напрямком для роз-

витку є розробка трансдермальних систем (пластирів) і спреїв. Ці ніші наразі представлені одиничними препаратами (переважно іноземними), проте пропонують вищу таргетність та комплаєнс. Зокрема, застосування диклофенаку у вигляді спрею представлено на ринку тільки двома ТН, серед яких є український виробник. Стратегічним завданням галузі є розширення номенклатури вітчизняних препаратів у цих нішах та налагодження повного циклу виробництва субстанцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Classification of chronic pain for the International Classification of Diseases (ICD-11) / A. Barke et al. *Pain*. 2021. Publish Ahead of Print. DOI: <https://doi.org/10.1097/j.pain.0000000000002287>
2. Musculoskeletal health. *World Health Organization (WHO)* URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/musculoskeletal-conditions>
3. Матюха Л. Ф. Больовий синдром, його вплив на організм і підходи до ефективного знеболення у практиці сімейного лікаря. Український медичний часопис. 2015. № 4 (108). С. 32–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UMCh_2015_4_13
4. Wang M., Thyagarajan B. Pain pathways and potential new targets for pain relief. *Biotechnology and Applied Biochemistry*. 2020. Vol. 69, no. 1, P. 110-123. DOI: <https://doi.org/10.1002/bab.2086>
5. Global burden and trends of musculoskeletal disorders in postmenopausal elderly women: a 1990–2021 analysis with projections to 2045 / J. Tan et al. *Arthritis Research & Therapy*. 2025. Vol. 27, no. 1, 127. DOI: <https://doi.org/10.1186/s13075-025-03587-8>

6. Global, regional, and national burden of other musculoskeletal disorders, 1990–2020, and projections to 2050: a systematic analysis of the Global Burden of Disease Study 2021 / T. K. Gill et al. *The Lancet Rheumatology*. 2023. Vol. 5, no. 11. P. e670–e682. DOI: [https://doi.org/10.1016/s2665-9913\(23\)00232-1](https://doi.org/10.1016/s2665-9913(23)00232-1)
7. Classification Approaches for Treating Low Back Pain Have Small Effects That Are Not Clinically Meaningful: A Systematic Review with Meta-analysis / S. D. Tagliaferri et al. *Journal of Orthopedic & Sports Physical Therapy*. 2022. Vol. 52, no. 2. P. 67–84. DOI: <https://doi.org/10.2519/jospt.2022.10761>
8. One year in review 2021: fibromyalgia / A. Alciati et al. *Clinical and Experimental Rheumatology*. 2021. Vol. 39, no. 3. P. 3–12. DOI: <https://doi.org/10.55563/clinexprheumatol/gz4i3i>
9. Babić-Naglić D. Voltaren – the gold standard. *Reumatizam*. 2000. Vol. 47, No. 2. P. 29–31.
10. An evidence-based approach to prescribing nonsteroidal anti-inflammatory drugs. Third Canadian Consensus Conference / H. Tannenbaum et al. *The Journal of Rheumatology*. 2006. Vol. 33, No. 1. P. 140–157. URL: <https://www.jrheum.org/content/33/1/140.long>
11. Dronik M., Stasevych M. Expanding Horizons: Opportunities for Diclofenac Beyond Traditional Use—A Review. *Scientia Pharmaceutica*. 2025. Vol. 93, no. 3. 31. DOI: <https://doi.org/10.3390/scipharm93030031>.
12. Довідник лікарських препаратів Compendium. URL: <https://compendium.com.ua/uk/>
13. Advances in NSAID Development: Evolution of Diclofenac Products Using Pharmaceutical Technology / R. Altman et al. *Drugs*. 2015. Vol. 75, no. 8. P. 859–877. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40265-015-0392-z>
14. Quality assessment of different brands of diclofenac tablets marketed in Sagamu community: Preprint / L. S. Kasim et al. *bioRxiv*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1101/2025.07.17.665276>
15. Non-steroidal anti-inflammatory drugs market (2025–2030): report / Grand View Research. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/non-steroidal-anti-inflammatory-drugs-market-report>
16. Diclofenac market report and forecast 2025-2034 / Research and Markets. URL: <https://www.researchandmarkets.com/report/diclofenac-market>
17. Diclofenac transdermal patches market size, share, growth, and industry analysis: report / Global Growth Insights. URL: <https://www.globalgrowthinsights.com/market-reports/diclofenac-transdermal-patches-market-115052>
18. McGettigan P., Henry D. Use of Non-Steroidal Anti-Inflammatory Drugs That Elevate Cardiovascular Risk: An Examination of Sales and Essential Medicines Lists in Low-, Middle-, and High-Income Countries. *PLoS Medicine*. 2013. Vol. 10, no. 2. P. e1001388. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001388>
19. Дронік М. Ю. Розробка спрею з протизапальною та знеболювальною дією : магістерська кваліфікаційна робота. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2022.
20. Dronik M., Stasevych M. Analysis of the pharmaceutical market of diclofenac preparations. Scientific foundations in medicine and pharmacy: collective monograph/ed. O. Malyk. International Science Group, 2022. P. 104–123. DOI: <https://doi.org/10.46299/isg.2022.mono.med.2.4.1>
21. Державний реєстр лікарських засобів України. URL: <http://www.drz.com.ua>
22. Онлайн-платформа Tabletki.ua – пошук та бронювання ліків в аптеках, інструкції з застосування. URL: <https://tabletki.ua/>

REFERENCES

1. Barke, A., Korwisi, B., Jakob, R., Konstanjsek, N., Rief, W., Treede, R.-D. (2022). Classification of chronic pain for the International Classification of Diseases (ICD-11): results of the 2017 international World Health Organization field testing. *PAIN* 163(2), e310–e318. DOI: <https://doi.org/10.1097/j.pain.0000000000002287>
2. World Health Organization. (2022). Musculoskeletal health. World Health Organization. Retrieved from URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/musculoskeletal-conditions>
3. Matiukha, L. F. (2015). Bolovy syndrom, yoho vplyv na orhanizm i pidkhody do efektyvnoho zneboleння u praktytsi simeinoho likaria. *Ukrainskyi medychnyi chasopys*, 4 (108), 32-36. Retrieved from URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UMCh_2015_4_13 [in Ukrainian]
4. Wang, M., & Thyagarajan, B. (2020). Pain pathways and potential new targets for pain relief. *Biotechnology and Applied Biochemistry*, 69(1), 110-123. DOI: <https://doi.org/10.1002/bab.2086>.
5. Tan, J., Zhu, Z., Wang, X., Yang, B., Liu, S., ... Huang, W. (2025). Global burden and trends of musculoskeletal disorders in postmenopausal elderly women: a 1990–2021 analysis with projections to 2045. *Arthritis Research & Therapy*, 27(1), 127. DOI: <https://doi.org/10.1186/s13075-025-03587-8>.
6. Gill, T. K., Mittinty, M. M., March, L., Steinmetz, J. D., Culbreth, G. T., ... Akbarzadeh-Khiavi, M. (2023). Global, regional, and national burden of other musculoskeletal disorders, 1990–2020, and projections to 2050: a systematic analysis of the Global Burden of Disease Study 2021. *The Lancet Rheumatology*, 5 (11), 670-682. DOI: [https://doi.org/10.1016/S2665-9913\(23\)00232-1](https://doi.org/10.1016/S2665-9913(23)00232-1).
7. Tagliaferri, S. D., Mitchell, U. H., Saueressig, T., Owen, P. J., Miller, C. T., & Belavy, D. L. (2022). Classification approaches for treating low back pain have small effects that are not clinically meaningful: a systematic review with meta-analysis. *Journal of Orthopedic & Sports Physical Therapy*, 52(2), 67–84. DOI: <https://doi.org/10.2519/jospt.2022.10761>.
8. Alciati, A., Nucera, V., Masala, I. F., Giallanza, M., La Corte, L., Giorgi, V., ... Atzeni, F. (2021). One year in review 2021: fibromyalgia. *Clinical and Experimental Rheumatology*, 39, 130(3), 3–12. DOI: <https://doi.org/10.55563/clinexprheumatol/gz4i3i>.
9. Babić-Naglić D. (2000). Voltaren – the gold standard. *Reumatizam*, 47(2), 29–31.

10. Tannenbaum, H., Bombardier, C., Davis, P., Russell, A. S., & Third Canadian Consensus Conference Group (2006). An evidence-based approach to prescribing nonsteroidal anti-inflammatory drugs. Third Canadian Consensus Conference. *The Journal of Rheumatology*, 33(1), 140–157. Retrieved from URL: <https://www.jrheum.org/content/33/1/140.long>
11. Dronik, M., & Stasevych, M. (2025). Expanding horizons: opportunities for diclofenac beyond traditional use—a review. *Scientia Pharmaceutica*, 93(3), 31. DOI: <https://doi.org/10.3390/SCIPHARM93030031>
12. Dovidnyk likarskykh preparativ Compendium (2025). Retrieved from URL: <https://compendium.com.ua/uk/>
13. Altman, R., Bosch, B., Brune, K., Patrignani, P., & Young, C. (2015). Advances in NSAID development: evolution of diclofenac products using pharmaceutical technology. *Drugs*, 75(8), 859–877. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40265-015-0392-z>.
14. Kasim, L. S., Badejo, M. V., Paramole, T. O., Daodu, J. O., Olufolabo, K. O., Okunye, O. L., & Banjo, T. A. (2025). Quality assessment of different brands of diclofenac tablets marketed in Sagamu community [Preprint]. *bioRxiv* <https://doi.org/10.1101/2025.07.17.665276>.
15. Grand View Research (2025). Non-steroidal anti-inflammatory drugs market (2025–2030). Retrieved from URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/non-steroidal-anti-inflammatory-drugs-market-report>.
16. Research And Markets (2025). Diclofenac market report and forecast 2025-2034. Retrieved from URL: <https://www.researchandmarkets.com/report/diclofenac-market>
17. Global Growth Insights (2025). Diclofenac transdermal patches market size, share, growth, and industry analysis, by types (12 hours, 24 hours), by applications (online sales, drugstore sales), regional insights, and forecast to 2035. Retrieved from URL: <https://www.globalgrowthinsights.com/market-reports/diclofenac-transdermal-patches-market-115052>.
18. McGettigan, P., & Henry, D. (2013). Use of non-steroidal anti-inflammatory drugs that elevate cardiovascular risk: an examination of sales and essential medicines lists in low-, middle-, and high-income countries. *PLoS Medicine*, 10(2), e1001388. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001388>.
19. Dronik M. Yu. (2022). Rozrobka spreiu z protyzapalnoiu ta zneboliuvalnoiu diieiu (Mahisterska kvalifikatsiina robota). *Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnik», Lviv*. [in Ukrainian]
20. Dronik, M. & Stasevych, M. (2022). Analysis of the pharmaceutical market of diclofenac preparations. In (O. Malyk Ed.), *Scientific foundations in medicine and pharmacy: collective monograph* (pp. 104–123). International Science Group. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2022.MONO.MED.2.4.1>.
21. Derzhavnyi reiestr likarskykh zasobiv Ukrainy (2025). Retrieved from URL: <http://www.drlz.com.ua>
22. Onlain-platforma Tabletki.ua – poshuk ta broniuvannia likiv v aptekakh, instruksii z zastosuvannia (2025). Retrieved from URL: <https://tabletki.ua/>

Дата першого надходження статті до видання: 17.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026